

SPIRITUÁLIS LÉLEK-VEZETÉS / A halál, a haldoklás és a gyász méltósága

(Szintézis Szabadegyetem 2014/2015)

Az élet és halál méltósága (1)

Tunyoginé Nechay Veronika

Technikai vívmányokkal büszkélkedő világunkban az élet és halál kérdéseivel való foglalkozás háttérbe szorult. Az archaikus kor szellemisége, mitológiai eltűntek a mindennapokból, helyette az „egyszer élünk” életérzés vált uralkodóvá. Ez lett az eredménye annak a folyamatnak, amely már a felvilágosodással, az anyagi világ középpontba való állításával kezdődött el. Hamvas Béla szerint az újkor embere azt gondolja, hogy a szellemet magának kell megállapítania, és az eszméket magának kell kitalálnia. Pedig ezt nem kell kitalálnia már, mert kezdettől fogva kinyilatkoztatásszerűen jelen van, és ha ezt a szent könyvek nem is őriznék, az emberi lélekben változatlanul fellelhetőek. Az őskor embere még ebben élt, és életének fő célja az volt, hogy ezt a szellemet megvalósítsa. Az újkor embere bár tud a metafizikáról, de abban nem hisz (nem bizonyítható), mellőzi ezt a szellemet, és a középpontba saját énjét helyezi. A nem realizált szellem következtében az élet értelme eltűnik, mert az életnek önmagában valóban nincs értelme, csakis valaminek a fényében. Ha az élet értelmetlenné vált, akkor az ember életcélja a semmittevő élvezet, a felelőtlen én gyönyöre.

Ha a szellem elveszett, az élet értelmetlenné vált, akkor a halál is értelmetlenné válik. A mai tudományos felfogás szerint, az ember halálával megszűnik tovább létezni, legfeljebb tárgyaiban, és hozzátartozói szívében él tovább még egy ideig. Így nem csoda, hogy a halállal való foglalkozás értelmetlen, és az egész téma kerülendő, hiszen a halál egyszer úgyszólván bekövetkezik.

Minden, amit az archaikus kor és a mitológiák közvetítenek a tudomány mai módszereivel nem igazolható. Kérdés persze, hogy a tudományos vizsgálatok milyen területekre terjednek ki, illetve milyen feltételek mellett fogadnak el, illetve vetnek el valamilyen feltevést. A tudományos vizsgálatok tárgyát jelenleg csakis azok a jelenségek foglalhatják el, amelyek mérhetőek, és csak az a feltevés elfogadható, amely bármikor megismételhető, nem egyszeri előfordulás. Így a tudományos vizsgálatok nem terjednek ki az ember egészére sem, hiszen érzései, gondolatai egyediek, szubjektív kategóriába sorolhatóak. Azt, hogy az ember több mint matéria már csak a mitológiákra és kinyilatkoztatásokra támaszkodó vallásos gondolkozásban találjuk meg, amely szerint az ember élete nem csak erre a fizikai valóságra korlátozódik. Ez úgy lehetséges, hogy az embernek halhatatlan lelke, a testet meghaladó tudata van, amely a fizikai test összeomlása után más világokban létezik tovább. Az ember fizikai világon túli létezését ma már a tudomány elismerésre is igényt tartó

parapszichológiai kutatások, vagy a halál közeli élményekkel kapcsolatos vizsgálatok eredményei is sejtetik. A halál közeli élményekben az agyi funkciók leállása után is tapasztal, az ember, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy ezek a funkciók nem az agyi folyamatoknak vannak alárendelve. A parapszichológia pedig olyan jelenségekkel foglalkozik, amelyek létrejötte nem magyarázható a fizikai világ jelenségei közötti ok és okozati kapcsolattal. De ezektől eltekintve, elég csak az emberrel foglalkozni, akit igazán az anyagi világ nem elégít ki, mindig csak átmeneti megnyugvást és boldogságot nyújt neki. Lelke mélyén érzi, hogy többre hivatott, vágyik a teljességre. (Magadnak teremtettél Uram minket és nyugtalan a szívünk, ami meg nem nyugszik Benned. Szent Ágoston)

Mi célja ennek a kettőségnek: az ember egy ideig a fizikai világban él, majd halála után más világokba, létsíkokra költözik. Egyes mitológiákra alapozott vallások szerint az emberben élő isteni szikra tovább létezik, de a fizikai test a halál után elporlad. A köztes lét után azonban újratestesülés történik. Más felfogások szerint az ember érzései, gondolatai élnek tovább, aztán megint új testhez kapcsolódnak. Ez a folyamat az emberi fejlődés útja, egészen addig, míg az ember a ciklikus fejlődés segítségével el nem éri az isteni síkot. Ha ezzel a felfogással azonosulunk, akkor már az élet és halál szentségéről beszélhetünk, ahogyan hallottuk Jókai Anna előadásában. A születés utáni fizikai testben való létezés, valamint az ezt követő halál és köztes lét egy általános rendben és a magasabb létsíkokról származó törvények alapján történik. Így az élet és a halál az ember legfontosabb segítője az előrejutásban. Jókai Anna regényeiben alkalmazott spirituális realista közelítés olyan főhősök világába visz bennünket, akikben még él a szellem, és akik egészen a halálukig küzdenek ennek megvalósításáért. Az író, az életről, öregedésről és halálról a mai kor számára egészen új megközelítésben, és szokatlanul feltárással és leleplezően ír a „Ne féljete” című regényében. Az öregedés lemondások sorozata, amelyben a főszereplők számára legnagyobb szenvedést a háttérbe-szorulás okozza: „már sehol sem én vagyok a középpontban” tudata. A legnagyobb kihívás a testi szenvedés, amely még a magas szellemiségű szereplőt is megkísérti. A halálról így szól: „Most hirtelen egybe simul minden. Mindenki, aki van, egyúttal az, aki volt. Rájuk ismerek. Nincs idegenség. És azt is szeretem bennük, akik majd lesznek. Csodálatos. De szavakkal kifejezhetetlen.”

Az élet és a halál követik egymást. A jövő szempontjából nem mindegy, hogy a beteg, öreg szenvedő ember halála előtt sokoldalú ellátást kapjon. Erre alapították a hospice szolgáltatást, amely eredetileg a végstádiumban levő rákos betegek ellátására jött létre. Általában azok a betegek részesülnek ebben a szolgáltatásban, akik már semmilyen kezelésre nem reagálnak. A hospice ellátásban elsődleges szempont, hogy a mindenre kiterjedő figyelem (gondoskodás, fájdalom-csillapítás, térítés-mentesség, emberi méltóság megőrzése, szemlélet-formálás) segítse megőrizni az önazonosságot.

Régebbi kultúrákban az élet és halál közelebb állt az emberekhez, hiszen a születés és a halál is többnyire otthon következett be. Az ötvenes évektől egyre inkább ezek a folyamatok a kórházakban zajlottak. Napjainkban megindult egy ellentétes folyamat (otthon-szülés, ha

nem is otthon hal meg, a kórházakban a haldokló mellett gyertyát gyújtanak, a meghalt helyére virágot tesznek, stb.).

A mai korban az ember a halálban is az önrendelkezés jogát szeretné elérni, és elkerülni a súlyos szenvedést. Hollandiában engedélyezve van az eutanázia, a legtöbb országban azonban csak akkor alkalmazható, ha a beteg gyógyíthatatlan, orvos jelen van és a szenvedő beteg maga kéri. Az eutanáziával a beteg szabadulni akar a fájdalomtól. Azonban a fájdalom és a szenvedés ebben az állapotban nem hiábavaló, mert tisztulást és egy másfajta tudatállapotot eredményezhet. Lev Tolsztoj az Iván Iljics halálában mutat rá, hogy a főhős milyen lelki és spirituális fejlődésen megy át, miközben óriási fájdalmai vannak. Kicsinyes, csak magukkal törődő és szórakozni vágyó családtagjait is egészen más szemmel, szeretettel és megbocsájtással nézi.

Számomra az első foglalkozás legnagyobb élményét az interaktív foglalkozás keretében megismert családállítás jelentette. Ez olyan terápiás és önfejlesztési módszer, amely a cselekvések átélésén és a közben érzett érzelmek tudatosításán, a belátáson alapszik. Alapgondolata az, hogy az emberi spontaneitás és kreativitás cselekvésbe ágyazódva érvényesül. Ez képes az embert tudatosítani. Három fő alappillérre épül: szociometria, csoport-pszichoterápia, szociodráma. A csoporttalálkozókon a csoporttagok a helyzeteket, konfliktusokat, elképzeléseket, fantáziákat és álmokat, testi érzéseket drámajátékká alakítják át, amelyek segítségével átírhatóvá válik az egyén hiedelemrendszere magáról és a világról. Az ebben résztvevők nemcsak jobb önismeretre tehetnek szert, hanem felülírhatják a témával kapcsolatos korábbi, az életvezetésben is problémát okozó elgondolásaikat.

Az egyéni problémákkal foglalkozó állításon felül alkalom volt arra is, hogy az egész csoport négy személyes körben megélje a témához szorosan kapcsolódó élet és halál méltósága, polaritása kérdéshez való viszonyulását. A csoporttagok megismerhették az élet, halál, Isten és ember fogalmakhoz való viszonyulásukat. A szerepekben felmerülő gondolatokat és érzéseket aztán közösen meg is beszéltük.

A négyféle szereppel való azonosulásban számomra az élet és halálhoz való viszonyulás egyforma volt, mint egy életszakasz szükségszerű, de nem félelmetes két oldala. A Teremtőt a mindenre és mindenkire, mint folytonosan áradó szeretetet éltem meg. Az igazi katarzist az ember és a Teremtő viszonyában éltem át, egyszerre végtelen kicsinységemet a Tökéletessel és Végtelennel szemben, de mindezzel együtt térdre borulva megéreztem a Teremtővel való azonosságot, és a Benne való igazi otthonomat is.

* * *

Az élet megy tovább? (2)

Tunyoginé Nechay Veronika

Az első nap a gyász lelki folyamatairól és jelentőségéről, a krónikus gyászról, valamint a haldoklók testi és lelki szenvedésének enyhítéséről volt szó. Rögtön az elején kiderült, hogy bár a gyászról beszélünk, amelyet legtöbbször a halálhoz kapcsolunk, de az itt jellemző folyamatok mindenféle veszteséggel járó folyamat (betegség, elválás, elhagyás, stb.) velejárói.

Egy normál gyászydőszakban öt szakaszt különböztetünk meg, amelyek a legtöbbször követik egymást, de vannak visszaesések és átugrások is. Egyszerre akár két szakasz is jelen lehet a gyászoló életében. A hirtelen bekövetkező fájdalomra az első reakció a sokk, amely néhány órára, de egy-két napra is kiterjedhet. Ezt követi a tagadás, elutasítás és alkudozás időszaka, amely egy-két hétig, de akár egy-két hónapig is eltarthat. Jellemzője, hogy nem tudjuk tudomásul venni a történetet, mert „ez velem nem történhet meg”. Ezután következik a harag és a düh érzéseinek szakasza, amely mind az eltávozóra, mind önmagunkra is irányulhat. Ezeket az érzéseket nem szabad elfojtani, szabadjára kell engedni, ellenkező esetben a gyász és a fájdalom krónikussá válhat. A negyedik, a depressziós szakasz, amikor a gyászoló számára egyértelművé válik a helyzet változtathatatlansága. Mégis élni kell tovább, erőt kell meríteni egy egészen új életre. Segítség lehet, hogy ebben az időszakban spirituális élményekben lehet részünk. Mindenfajta elvesztés, szenvedés, halál, elválás határhelyzet, amelyben az embert a megszokottól eltérő dolgok foglalkoztatják. Egy sor kérdés merül fel, amelyre keressük a választ, és amely teljesen új utakra vezethet bennünket. Egy új, az eddiginél bensőségesebb Isten-kapcsolatot élhetünk át, vagy érzékenységünk és különös látásmódunk művészeti alkotásokban csapódik le. Ha a depressziós szakaszban elakadunk, akkor kifejlődhet a krónikus gyász. A krónikus gyász kialakulását segíti, ha valamelyik szakaszt nem tudtuk megélni, elfojtottuk érzéseinket, vagy ha maga a gyász még más alapproblémával (nem megfelelő önértékelés, munkahelyi problémák, depresszió, stb.) társul. Fontos tudni, hogy a gyász nem betegség, gyógyszeresen kezelni nem tanácsos, mert ez elfojtáshoz, végső soron pedig krónikus gyász kialakulásához vezethet.

A gyász feldolgozása során ötödik szakasz az elengedés. Itt már nincs büntudat, harag. Tudom, hogy kötelességem továbbélni, és meg is tudom ezt tenni. A legfontosabb tanulság, hogy minden veszteségnek van hozadéka is, a legtöbb esetben belső spirituális fejlődés kíséri a gyászt és szenvedést.

Amit a halál utáni életről tudunk, azt a mai tudományos szemlélet nem fogadja el. Pedig ismerjük a halál közeli élményeket, sőt olyat is, amikor valaki már nem egy-két percig van odaát, hanem pl. hét napot (Dr. Eben Alexander: A mennyország létezik). A halál nem egyéb, mint a tudati érzékelés megváltozása. A tudomány perifériáin már elfogadott, hogy nem egy

világ létezik, ezeken a „szinteken” különböző tudathordozókkal létezőnk. Nem lehet azt mondani, hogy az éber tudatállapot által elfogadott világ az egyetlen Valóság, nagyon sok Valóság van. Az „élet megy tovább” cím számomra elsősorban arra vonatkozik, hogy a létezés megváltozott tudatállapotban és fizikai test nélkül folytatódik. Ez nem jelenti azt, hogy semmilyen testtel nem rendelkezünk, mert van testünk, de eltérő a fizikai testtől, annál sokkal finomabb.

A halál utáni közvetlen élet nagyon hasonlít az álmok világához, ahol tér és idő nem korlátoz bennünket, és jól érzékelhető, hogy ez nem az ébrenlét logikája szerint működik. A mindennapokban igyekszünk logikusan és érhetően kifejezni magunkat, az álomban azonban valami más történik. Furcsa képek és gondolatok veszik körül az embert, amelyek nevetségesek, vagy zavaróak, és sokszor jelentéktelen dolgok kapnak nagy hangsúlyt. Az ébrenléti állapot fogalmai szerint az álmok nehezen értelmezhetőek.

A halál utáni életről a halottas könyvek számolnak be eléggé egybehangzóan. Ezt a tudást a régiek az álmokból, vagy meditatív állapotban szerezték. Feltehetően, ha az álmokról többet tudunk, a halál utáni életet is jobban megsejthetjük. A tibeti tanítás szerint, az álomállapot, mint a lehetséges tudati valóságok egyike, ugyanolyan tapasztalati értékkel bír, mint amit éber tudatállapotunkban érünk el. Ezért fontos „megtanulni” a tudatos álmodást, hogy az ebből származó tapasztalatok hasznosíthatók legyenek számunkra. A tudatos álmodás az álom egy olyan fajtája, amelynél az alvó ember tisztában van a tudatállapotával, felismeri, hogy álmodik és ezt képes befolyásolni. A tudatos álmodás segítheti az önismeret elmélyítését, mert az álmodás állapotában az ego nincs jelen, nem irányít.

* * *

Lélektak Önmagunkhoz. A halál szimbólumai és archetípusai (3)

Tunyoginé Nechay Veronika

Sokféle „út” ismeretes a lélek mélységeinek megismeréséhez. Az álomtevékenység, - amellyel a jelen kurzusban ismerkedünk. egyik talán legnehezebb módja egyéniségünk feltárásának. Az álom a tudattalan megjelenése ősképekben és szimbólumokban. Megfejtésük nem könnyű, ebben az intuíciónk, az álomképek tudatos megfigyelése és megfejtése is nagy segítségünkre lehet. A tudattalan, álmok útján való feldolgozása, és személyiségünkbe való integrálása lényegében az individualizációs folyamat, amelynek végén a személyiségünk már nem az egónk, hanem a felsőbb rendű Én irányítása alatt áll.

Az archetípusok a kollektív tudattalan ősképei. Az asztrológia szintén a valóság teljességét magukban foglaló ősképekkel foglalkozik. Az egyéni születési képletekből következtethetünk arra, hogy a különböző archetípusok milyen erősségűek az emberben, milyen életterületen okozhatnak elakadásokat. Hádész-Plutó, a bomlasztó princípium, kegyetlen és könyörtelen, romboló és hatalomvágyó, az elmúlás, halál princípiuma. Ugyanakkor van egy másik oldala is, az elmúlás és a lebontás után következik a felemelkedés. Tehát ez az ősprincípium, az emberi lélek útján szükségszerű, ahogyan a halál is előfeltétele az újjászületésnek, amely végül az örök élethez vezet.

Ha csak a személyiségünket irányító egónk szerint élünk, akkor más lélek-részekről nem veszünk tudomást, nem éljük a teljességet. Az egó, a lehatárolásból él, fél a szeretettől és az egységtől. A meg nem élt dolgok az árnyékvilágba kerülnek, amelyet ebben az esetben a külvilágra vetítünk ki. A betegség mindezt kompenzálhatja, amennyiben a tünet az embert visszakényszeríti a helyes irányba, „középre”. Tüneteink megmutatják, mit nem engedünk érvényesülni, meg kell értenünk, mit akar közölni a tünet, és azt be kell engedni a tudatba.

Az 1970-es években láttam egy Ingmar Bergman filmet (A nap vége címmel), amely engem fiatal korom ellenére nagyon megérintett, és azóta is, kedvenc filmjeim egyike. A film tele van a halál közelségére utaló szimbólumokkal, amelyek hatását csak fokozza, hogy a főhős szinte párhuzamosan éli át földi karrierjének csúcspontját, és az e világi létből való közeli távozással járó lelki folyamatokat. A kitüntetést más városban kell átvennie, és az utazást megelőző éjszaka álmában egy kihalt városban járkal, majd mikor megszólal a harang és feltekint az órára megdöbbenve látja, hogy nincsenek mutatói. Ettől kezdve már nem a jelen, hanem az elmúlt életének eseményei foglalkoztatják, szinte kívülről szemléli azokat, és világosan látja a tévedéseket és az elmulasztott alkalmakat. Elkezdődik már itt az életben az a folyamat, amely a halál után nyilván sokkal erőteljesebb, és meghatározza az ember halála utáni helyzetét és újraszületését is.

Thomas Mann: Halál Velencében kisregénye is tele van halálszimbólumokkal. A főhős, Aschenbach, író, aki egész életében a szépséget, és a mögötte álló igazságot kereste, utazik

Velencébe. Már az érkezés is érzékelteti az elmúlást. A tenger ónszínű, ónos eső esik. A gondola, amelyen utazik. koporsóra hasonlít, és a gondolás, Kháron alakját sejteti. Az elmúlásra emlékeztetnek a poshadt szagú lagúnák, az elviselhetetlen hőség, és a terjedő kolera elleni fertőtlenítő- szer szaga. Ezek a jelek az elmúlásra figyelmeztették a főhőst.

Az előzőek alapján tehát az ember megérzi a halál közeledtét. Általában félünk a haláltól, mert összekapcsoljuk a betegséggel és a szenvedéssel. Ugyanakkor az alvás („kishalál”) nem jár fájdalommal. A haláltól való félelmet helyesebb inkább szorongásnak nevezni, hiszen a félelem tárgya általában ismert, míg a halál utáni dolgokról konkrét ismereteink nincsenek, csak sejtéseink. A legtöbb szorongás talán a halál utáni történetekhez kapcsolódik.

Mióta van halál? Az Ószövetség szerint a bűnbeeséséig halhatatlan volt az ember. „Íme az ember olyanná lett, mint közülünk egy, jót és gonoszt tudván. Most tehát, hogy ki ne nyújtsa kezét, hogy szakasszon az élet fájáról is, hogy egyék és örökké éljen...oda helyezé az Éden kertjének keleti oldala felől a Kerubokat és a villogó pallos lángját, hogy őrizték az élet fájának útját.”

Az ember a polaritás világában, az egység megszűnése után lett „halandóvá.” Ez azt jelenti, hogy megszűnt az egység, és ennek két pólusa megjelent. Ezek azonban nem elválaszthatóak egymástól, hiszen a jó nem definiálható a rossz nélkül, és fordítva. Dethlefsen szerint a jó a rosszból él, és a rossz a jóból. Aki szándékosan táplálja a jót, az tudattalanul vele együtt táplálja a rosszat is, mert amennyi jó van, vele szemben ugyanannyi szenvedés is felhalmozódik. Talán ezért lehet fontos, és nem csak az egyéni „tisztulást” célozza meg a földi létben az áldozat és szenvedés felvállalása. A zsidó bölcsélet szerint a szenvedés, elsősorban nem a gonoszak büntetése, hanem Isten szentjeink osztályrésze. A „kiválasztottság” szenvedéssel jár, elég csak az ószövetségi prófétákat említeni. AZ Ószövetség szerint mindig van néhány igaz ember, aki miatt nem pusztul el a világ, Ők a világ tartóoszlopai.

Az Ószövetségben leírtak alapján tehát a bűnbeeséséig halhatatlan volt az ember. de nem ismerte az erkölcsi világrendet, nem volt tudomása a jóról és a rosszról. Tulajdonképpen itt arról van szó. hogy Ádám még a mitológia szerint teljes ember, még egységben él a kozmosszal, és nincs alávetve semmilyen ellentétnek. Ádám még a tudat egységét éli, de az Édenkertben már jelen van a polaritás a jó és a rossz tudásának a fájával. Gyakorlatilag a fizikai világ teremtésében már jelen van a hasadás. Isten megteremti a fényt és a sötétséget, a Napot és a Holdat, stb. Csak az embert teremtette Isten egységesnek, és csak később, a polarizáció fokozódásával lesz az ember férfivá és nővé. Tulajdonképpen Ádám vágya a mitológia szerint, hogy egy részéből önálló társa legyen. Ezek a lépések azonban a tudatosság szempontjából veszteségek. Az egységes ember két, formailag különböző részre, férfira és nőre hasadt, de mindaddig, amíg nem ismerik fel különbségüket, a hasadás még nem terjed ki a tudatszintre. Mindaddig teljességben élnek még, amíg a kígyó fel nem tárja előttük a megismerés lehetőségét. Amint az ember látja az ellentétek világát, elveszti az egységet, és a kozmikus tudatot, és belezuhan az anyagi formák világába. A fizikai síkon élő

emberiség bűne tehát az egységből való kiszakadás. Ez tulajdonképpen a keresztény felfogás szerinti eredendő bűn, amely azonban nincs kapcsolatban az egyes emberek magatartásával. Az Egyházak szerint a bűn, ha valaki rosszat tesz, a jónak ellentétét, azonban az előbbiek alapján jól látható, hogy a bűn az egységből való kiszakadás. A polaritás világában nem lehet csak az egyik oldalt támogatni, vagy ebben a világban a tökéletességet megvalósítani, hanem meg kell találni az egység világába vezető utat. Tulajdonképpen bármit tesz ebben a világban az ember, vétkes, és meg kell tanulnia ezzel együtt élni. A megváltás a bűnből, az egység elérésével lehetséges.

Hogyan lehetséges ez? A forma világában való élet célja a megismerés. Mindenre rá kell tekinteni és felismerni, hogy minden úgy jó, ahogy van. Amíg az ember választ magának a világ dolgai közül és azzal rokon- vagy ellenszenvet, nem éri el az egységet. Mindaddig, amíg ragaszkodunk ebben a világban valamihez, olyanná akarjuk tenni a világot. Azt gondoljuk, hogy a világ rossz, amiért nem olyan, amilyennek gondoljuk, és nem vesszük észre, hogy csak a mi szemléletünk a rossz. Az ellentéteket meg kell élni ahhoz, hogy magunkévá tehesük őket. Ebben pedig legfontosabb a tudatosság. Nem az a fontos, hogy mit tesz az ember a jó és a rossz szerinti értékelés alapján, hanem az, hogy hogyan teszi. Mennyire tudatosan cselekszik, saját érdekeit kihagyja-e a cselekedetből? A szeretet lehet segítségünkre ebben a folyamatban, mert a szeretet mindig egyesülni akar, elsimítja az ellentéteket.

A Biblia teremtéstörténete alapján azonban a zsidó, keresztény és iszlám vallás szerint az Isten fogalmával nem azonosítható a rossz. Isten minden alkotása jó a teremtéstörténet szerint. Többször elolvasva a teremtéstörténetet azonban arra is lehet gondolni, hogy itt a talán a szóhasználat a nem megfelelő. Számomra jobban értelmezhető, hogy Isten látja, hogy mindaz, amit alkotott tökéletes célját tekintve. Szent Ágoston megfogalmazása is Istent a jóval teszi egyenlővé. Azt a problémát, hogy akkor a rossz létezése mellett Isten nem mindenható, nem maga a teljesség, úgy kerüli ki, hogy a rossz szerinte nem valódi létező, csak a jó hiánya. A Bhagavad Gita szerint azonban Krisna mindent saját természetének megnyilvánulásaként mutat be, amelyben benne vannak az ellentétek is, a fizikai sík is.

De van-e végleges halál? Minden vallás tud a túlvilági létről, amelynek különböző szintjei vannak, és amelyben való tartós „tartózkodás” csak bizonyos feltételek megléte esetén lehetséges. A nyugatias vallások egyszeri fizikai létezést ismernek, amely alapján eldől, hogy az embernek lesz-e örök élete. A keleti vallások az öröklétet és a ciklikusságot vallják.

A Bhagavad Gitában Krisna Ardzsunának mondja, hogy „nem búsul a bölcs sem az élőkért, sem a holtakért”. A bölcs tudja, hogy a testnek lakója, az igaz ember, az isteni eredetű szellem, és ha testét meg is ölik, ő meg nem ölhető. Bármilyen érje is testét, vagy a konkrét személyiséget, az egyéniségének, lényegiségének semmi sem árthat. A test véges, az egyéniség, a belső ember örökkévaló, mert Istennel azonos. Aki meglátja minden teremtménnyel való azonosságát, az eléri az egységet.

A ciklusokban való gondolkozás nem ismeretlen a nyugati gondolkozásban sem. Elég, ha az ember megfigyeli a körülötte lévő világot. A természet kivirul, majd hervad és elöregszik, végül elpusztul, de csak rövid időre, hogy újra pompába öltözzön. Megfigyelhetjük azt is, hogy testünk évről évre változik, majd egy idő után elhagyni készül. A tükörben nem ismerünk magunkra, miközben lényünk szinte semmit sem változik. Továbbra is érdeklődik, vonzódik a széphez, és ha érzelmi világa letisztultabb is, ugyanúgy működik, mint fiatalabb éveiben. Benne élünk a kozmoszban, amelynek törvénye gondoskodik arról, hogy a világ és benne az ember elérje végső célját, a tökéletes egységbe való beolvadást, de mondhatjuk úgy is, hogy Isten boldogító színe-látását. Minden ezért van, és a fejlődés folyamatában levetjük régi „ruháinkat”, és a további fejlődésnek megfelelőbbbe öltözünk. Jelen állapotunkban racionálisan ezt nem tudjuk, de van háttér-tudásunk a dolgokról, és ehhez társulnak még a hit és remény.

* * *

Túléltem a halálomat? A halálközeli (HKÉ) élmények kutatási eredményei. Asztrálvilágok, égi dimenziók (4)

Tunyoginé Nechay Veronika

Először tisztázni kell, hogy mit nevezünk halálnak. Materiális értelmezésben biológiai esemény, amelyben a szervezet valamennyi működése leáll. A halálnak többféle stációja van. A klinikai halálban az életjelenségek (keringés, légzés, agyműködés) átmenetileg leállnak. Biológiai halálról beszélünk, amikor az élő szervezet működésének teljes és végleges leállása következik be. Akik túlélnek a „halálukat” és beszámolnak élményeikről a klinikai halálból jönnek vissza. Ezért nevezzük ezeket az átélt jelenségeket a haldoklás folyamatában szerzett, HKÉ-s élményeknek. A HKÉ-k beszámolóiban leggyakoribb, ismétlődő jelenségek: testen kívüliség élménye, alagút-élmény, fénylényvel való találkozás, rokonokkal való találkozás, életfilm panorámaszerű lepergése. Legfontosabb mind eközben a határtalan szeretet áradó jelenléte.

Az élmények nagy része túlmutat a tudomány jelenlegi ismereti körén. A tudományos vizsgálatok körét az olyan jelenségek alkotják, amelyek egymástól függetlenül, tértől és időtől is függetlenül megismételhetők, vagy megismétlődnek. A jelenségek ezeknek a kritériumoknak részben megfelelnek, azonban a tudományos berkekben létező fenntartások elsősorban arra vonatkoznak, hogyan lehetséges ilyen folyamatokat átélni és visszahozni, ha közben az agyműködés leállt? Sokféle természettudományos vagy pszichológiai magyarázat létezik a jelenségre, azonban legfontosabb, hogy a tudatunk az életműködések hiányában is észlelni képes a körülötte levő dolgokat és történéseket. Mindebből a HKÉ-t átélő rájöheth, hogy nem azonos azzal a testtel, amelyet éppen elhagyott. Vagyis a tudat túléli a testelhagyást, nincs ahhoz kötve, és más, a földinél magasabb dimenziókban is képes egzisztálni.

A tudomány világából a pszichológia, a fizika és az agykutatás is foglalkozik ezzel a témával, és elért bizonyos eredményeket a túlélő tudat problematikájával kapcsolatban. A pszichológia foglalkozik azokkal az érzésekkel, amelyeket a haldoklás folyamatában érez és átélt az ember. Foglalkozik a meghaltak hozzátartozóink gyászfeldolgozási folyamatával, valamint a HKÉ-s tapasztalatokkal is, amelyet, mint tény elfogad, bár a tudományos elvárásoknak megfelelő bizonyítékokat nem tud felsorolni mellette. A fizika a XX. századi két jelentős, a relativitás és kvantum-elmélettel hatalmas előrelépést tett a világ megismerésében és megértésében. Mindkét elmélet magában megállja a helyét, egymásnak ugyanakkor logikailag ellentmondanak, amely csak akkor oldható fel, ha feltételezzük, hogy a tapasztalható három dimenziós világunk mellett, nem tapasztalható több dimenziós tér is létezik. Másik érdekes megállapítás, hogy a világban az információ felhalmozódik. Ha az információ nem tűnik el, akkor feltételezhető, hogy az „információ-csomag”-ként is felfogható lélek sem szűnik meg. A harmadik terület az agykutatás, itt is hatalmas lépések

történtek a tudat megismerése érdekében. Ma már a mesterséges intelligenciák és a számítógépek pillanatok alatt megoldanak logikai feladatokat, amire az ember csak jóval több idő alatt képes. Ugyanakkor egy stratégiai feladat, pl. vészhelyzet megoldására az élőlények jóval alkalmasabbak a mesterséges intelligenciáknál. Az élőlény abban különbözik a mesterséges intelligenciáktól, hogy érzelmekkel, indulatokkal rendelkezik, érez örömet, fájdalmat, gyönyörködik a szépben, stb. Az élőlény ún. szubjektív tudatossággal rendelkezik. A tudomány is elismeri, hogy a tudat különbözik a testtől, és a fizikai agyunk, mint interfész közvetíti a tudat és test között. A feltételezett többdimenziós világban létezik egy hatalmas információs mező. Minél többet tud ebből az élőlény lehívni magának, annál tudatosabb, annál nagyobb az esélye a fejlődésre és a túlélésre. Ezt tovább gondolva a tudományos világ is látja már, hogy a darwini elmélet, - amely szerint az élet és az élet sokszínűségének kibontakozása a véletleneken, mutációkon keresztülment végbe – nem lehetséges, mert a valószínűség szerint, még nem tarthatnánk itt, jóval több időre lett volna erre szükség, mint amennyi az univerzum létrejötte óta eltelt. Ugyanakkor az elméletet magát elvetni nem lehet, csak éppen nem a véletleneken keresztül alakult ki a világ, hanem az univerzumban lévő tudatosságot igénybe véve maguk az élőlények alakították.

De mit tanítanak a különböző filozófiai modellek a túlélő tudatról? Ezek a modellek szoros kapcsolatban vannak az egyes vallások ezoterikus irányzataival. Az ó-görög vallásban a különböző Istenek a jungi archetípusoknak felelnek meg. Alapvetően a görög filozófusok hisznek az ember kiteljesedését elősegítő többszöri leszületésben: pl. Pythagoras emlékszik korábbi életeire. Herakleitosz is az örök körforgást hirdeti. Platon az ideák világának megalkotója. A test születése előtt még kapcsolatban vagyunk az ideák világával, a születés után a felejtés vizében már ennek csak szerény másolata létezik. Plótinosz emanáció tana, amely szerint Isten kisugározza a teremtett világot. Tana a modern tudománnyal is egybe cseng, mely szerint az információ, az energia és az anyag egymásba át tud alakulni.

Az egyiptomi vallás erősen a halálra összpontosít. Ozirisz, a halál ura elé kerül az eltávozott, és itt a halott szívét mérlegre teszik egy tollpíhével szemben. Amennyiben a halott szíve nehezebb egy tollpíhénél, a lélek nem mehet be a szellemi birodalomba, hanem a fizikai és szellemi lét között kering. Az egyiptomiak a halott szívét nem távolították el, hogy ebben az esetben a lélek visszatérhessen a lakóhelyére. Brunton szerint a piramis nem síremléknek épült, hanem a beavatások helye volt. Minden fáraót, vagy magas rangú tisztségviselőt beavattak, amely folyamat több napot vett igénybe. E közben semmiféle zavar nem érhetette a beavatandót, hiszen az testen kívül tartózkodott, ellenkező esetben nem tért vissza az életbe.

A távol-keleti filozófiák egyértelműen a túlélő tudat és az újraszületések tanát hirdetik. Két nagy irányzata van: a Védanta és Szánkhja. A Szánkhja rendszer dualisztikus, vagyis a világ két önálló tényezőből áll: szellemből (Purusa), illetve természetből (Prakriti). A szellem, amely különálló, egyedi, de egynemű tudategységek összessége, eleveníti meg az anyagot úgy, hogy erőit az anyagba árasztja. Ezután félreáll, és szemlélője az összjátéknak, önmaga

változatlan marad. Az anyag a szellem erőit tulajdonságai, az ún. gunák révén veszi fel. Tehát a szellem nem cselekszik, csak az anyag és tulajdonságai. A Szánkhja felfogás szerint a Szellem csak elindítója és aztán csak szemlélője a világegyetem életének. A Szánkhja szerint a létforgatagban végtelen számú purusa (lélek) bolyong, aki önálló, szabad létező, de támaszkodókra vágyik, amelyet a másik őslényeg, a Prakriti teremt számára. Ezáltal bekerül az ok és okozati világba. Az avidja (nemtudás), ami akadályozza a Purusa megszabadulását a vágy bűvöletéből. A Szánkhja szerint a Purusának fel kell ismernie, hogy a Prakriti által teremtett vágyvilággal nem azonos.

A Védanta szerint, a szellem, az Isten az egyetlen létező, a mindenben jelenlevő, a mindent cselevő, mindenütt tudatos. Az Én, a teremtés tartamára tudatos, elkülönülést hoz létre, így jön létre a világ, amely ennél fogva csak látszat. Az Én ezt az egységet a világban csak a teremtmények végtelen sokaságában és formájában tudja kifejezni. Minden teremtmény az Én egy darabja, felfoghatók úgy, mint a Szánkhja rendszer Purusái azzal a különbséggel, hogy Ők nem csupán csak nézők, hanem cselekvően részt vesznek a világ folyamataiban. A Védanta lényege, hogy Brahman és Atman lényegében egy és ugyanaz. „Tat twam asi”, „ ez vagy Te” azt jelenti, hogy azonos vagy mindennel és mindenkivel.

A HKÉ élmények nagyon hasonlítanak a több ezer éves halottas könyvekben leírt, a haldoklás folyamatát kísérő jelenségekhez. Az egyiptomi halottas könyv beszámol arról, hogy mit kell tennie a léleknek az eltávozás után, hogy elkerülje a rá leselkedő veszélyeket. Ugyanezeket lehet elmondani a Tibeti halottas könyvről is. A buddhista világkép szerves része a testelhagyás, a testen kívüli állapot, ún. bardó. Bardó az alvás, a meditáció és a megvilágosodás is. Ma inkább ezeket különböző tudatállapotoknak neveznénk. Felhívja a figyelmet arra is, hogy mindaz, ami elénk kerül a halál után, félelmetes vagy kegyes lények nem valóságosak, hanem a tudatunk termékei. Fontos a halál pillanatában való tudatosság, mert e nélkül tudatunk a test több pontján hagyja el a testet, és a sodródás közben könnyen talál újabb fizikai életlehetőséget. A megszabadulás a körforgásból csak a halál pillanatában elért tudatossággal lehetséges.

Honnan tudtak több ezer évvel ezelőtt a haldoklás folyamatairól és a halál utáni bardókról? Napjainkban a halálközeli élmények megtapasztalását, az élmények összegyűjtését és elemzését több tényező támogatja (kórházban való meghalás, gyakori újraélesztések, lehetőség az adatok és élmények összegyűjtésére, stb.) A buddhizmusban léteztek viszont olyan személyek (delok), akik visszatértek a halálból és be is tudtak számolni az átélt élményekről. Ezek az emberek megjárták a túlvilág különféle állomásait.

A teozófia szerint isteni szikra, monád vagyunk, és a megnyilvánuló világegyetemmel együtt nyilvánulunk meg. A tiszta szellemi világból (hét síkon át) fokozatosan merülünk a mind anyagibb világba, és e közben létrehozuk a maradandó tudathordozó eszközeinket (kauzális, vagy szellemi test), és a mulandó, halandó személyiségünk tudathordozó eszközeit is. A fizikai testünk, a ruhánk, amit újra és újra lecserélünk, de a felsőbb tudathordozóinkkal mindvégig kapcsolatban vagyunk. Az élet és halál váltakozása mindaddig tart, amíg a

fejlődési folyamat be nem fejeződik, és visszatérhetünk a megnyilvánulatlanba. Egy adott földi életünk a test születésével kezdődik. Testünk, valamint az érzelmeink és gondolataink hordozói, a két örökkévaló lényegiség, a szellem és anyag egymásra hatásából létrejövő forma. A forma, a hatás megszűnése után felbomlik, miközben a szellem és az anyag örökre megmarad. A test halálával ebből a tudatállapotból egy másik „életbe” kerülünk, és ez a visszahúzódsi folyamat mindaddig tart, amíg a különböző tudathordozóinkból a legfontosabb, jellemző tapasztalatainkat megőrizve visszajutunk az egyéniségünkben (kauzális test). Az asztro-mentális tudathordozó felbomlása egyéneként nagyon változó: pár évtől egészen néhány évtizedig tarthat. Ennek a folyamatnak végén szintén van egy ún. második „halál”, majd a pihenés időszaka, amely több száz évig is eltarthat.

Honnan tudjuk, hogy a halál nem végleges megszűnés? A teozófia egyik alapvető törvénye a periodicitás, amelyet tapasztalati tényként fogadhatunk el. Nem ismerünk a természetben egyetlen egy jelenséget sem, amelyre ne a periodicitás lenne jellemző. A másik alapvető törvény az ok és okozat kapcsolata, ami a karmikus kihatásokban nyilvánul meg, és egy következő megtestesülés kereteit, a kialakuló személyiséget határozza meg oly módon, hogy az keretet adjon a legjobb tapasztalatszerzésre és a fejlődésre. A folyamatban a végtelen öntudatlan egyből haladunk a végtelen tudatos egységig. A monád és az egyéniségünk örök, és a szellemi testünk irányítja és határozza meg a fizikai, asztro és mentális testünket. A karma folyamatában bele is nyúlhatunk, ha képesek vagyunk a folyamatok okait és következményeit feltárni és felismerni. (A szerető szó a könnyek tengerét is képes felszárítani.)

Összegezőként azt mondhatjuk: Minden létezés egy, a formák viszonylagosak. Élő és élettelen, és minden vélemény egyaránt fontos. Végül egy nagyon szép teozófiai gondolat:

Ó rejtett élet, amely ott rezegsz minden atomban,
Ó rejtett világosság, amely ott ragyogsz minden teremtményben,
Ó rejtett szeretet, amely egységben mindent átölelsz.
Tudja meg mindenki, aki magát Veled egynek érzi,
Hogy minden mással is egy.

Hogyan lehet ebből a kőrből kilépni, vagy legalább gyorsítani a folyamatot? Hiszen akár a jó, akár a rossz cselekedetnek megvan a következménye, és a földi világhoz köti az embert. A Bhagavad Gíta adja meg a választ: „A világot megköti a cselekvés, hacsak nem áldozatképpen történik. Cselekedjél hát az áldozat kedvéért, Kunti fia, s ragaszkodás nélkül.” (III.9.) „Aki nem ragaszkodik tettének gyümölcséhez, mindig elégedett, menedéket sehol sem keres, az nem tesz semmit, még ha cselekszik is.” (IV. 9.) Vagyis, ha olyan cselekedeteket hajtunk végre, amit áldozatból, a viszonzás elvárása nélkül teszünk, az nem gerjeszt karmát.

* * *

Isteni kegyelem. Az ábrahámi vallások túlvilágképei. Hit és transzcendencia (5)

Tunyoginé Nechay Veronika

Az ábrahámi vallásokban az emberi létállapot hozzátartozója a bűn, és az Ószövetség szerint mostani létállapotunk a bűnbeeséssel (eredeti bűn) kezdődik. Az egyértelmű a Szentírásból, hogy a rossz már létezett az ember megteremtése előtt is, hiszen az édenkertben megtalálható a kígyó, valamint a jó és a rossz tudásának fája is. Az ember bűnössége a Biblia tanítása szerint abban áll, hogy nem engedelmeskedik a Teremtőjének, holott Ő kifejezetten megtiltotta, hogy a jó és gonosz tudásának gyümölcsével megismerkedjen. Ezt nem tudjuk miért! Talán ez azt fejezi ki, hogy a Teremtő eredeti szándéka szerint az ember Isten boldog közelségében és öntudatlanul élhetett volna az Édenkertben. A jó és a rossz tudás megszerzésének képességével Isten közelségét az ember elvesztette (ezt fejezi ki a paradicsomból való kiűzetés), és egy másfajta lét- és tudatállapotba kerül. Talán jobban érthető ez az egész, ha a keleti bölcsességre is vetünk egy pillantást, amely szerint a szellemnek a testet-öltés és az élet megpróbáltatásán kell keresztülhaladnia, mielőtt tapasztalást és tudást elérheti. Csak ezután kapja meg a lélek a keresztséget és öntudatosságot, és térhet vissza eredeti isteni állapotába. „Más szavakkal, az elsődleges lényegű homogenitás eredeti állapotába csak a karma gyümölcsét hozzáadva kerülhet vissza, mivel egyedül a karma teremthet tökéletesen tudatos istenséget, aki mindössze egy lépésnyire van az abszolút mindenségtől.” (Blavatsky: Gyakorlati okkultizmus)

A Biblia szerint az ember üdvözülésében legfontosabb az isteni kegyelem, elsősorban ez teszi lehetővé az ember evilági és túlvilági életét egyaránt. Mindnyájan bűnösök vagyunk, kegyelem nélkül semmire sem jutnánk. A kegyelem elérésének nélkülözhetetlen feltétele, az *Isten- és ember-szeretet*. A szeretet gyakorlásából adódik, hogy a jót tesszük, és a rosszat kerüljük. „Szeress és tégy, amit akarsz”, mert a szeretetből következik a jóság, és az ennek megfelelő jó cselekedet. Krisztus mércéje a világ végén, a szeretetből fakadó *jó cselekedetek és az irgalmasság gyakorlásának* számbavétele lesz. Utolsó ítéletkor a pásztor elválasztja egymástól a juhokat és a kecskéket, és a jobboldalra állított juhok öröklik a világ kezdete óta nekik készített Országot. A juhok és a kecskék szétválasztása a jó cselekedetek (mások szenvedésének enyhítése) számbavétele alapján történik. A bűnt értelmezhetjük úgy, hogy magasabb szintű energiát egy alacsonyabb célra használunk. A bűnbocsánatot megelőzi a *bűnbánat*, ami azt jelenti, hogy a rossz gyakorlatot nem folytatjuk, hanem úrrá leszünk rajta. A bűnbánat azért fontos, mert ahogyan cselekszik és viselkedik az ember, olyanná lesz. Fontos a tiszta gondolkozás, a vágyak ellenőrzése, mert ez meghatározza az akaratot és aztán a tetteket is.

A fenti kérdésekben eléggé egységesek a különböző vallások. Komolyabb eltérés a keleti és a monoteista vallások között a túlvilágképben van. Különösen az utolsó ítélet után a test feltámadását hirdető keresztény vallások mutatnak nagy eltérést a keleti bölcsülethez

képe. A kereszténységben az ember a test-lélek-szellem egysége, az Isten ilyenek teremtette az embert, és nem engedi, hogy ebből bármi is elveszen. A keleti vallások szerint a lélek és a szellem nem teremtett, hanem eredeti lakhelye az isteni szféra, de ettől elkülönül, és ide is tér majd vissza, miközben különböző testesüléseken megy keresztül.

A monoteista vallások szerint az emberi lét a teremtéssel kezdődik, és az öröklét felé tart, ami a világ végén teljesebbé válik. Az egyéni halál életünk végén következik be a test, lélek és szellem szétbomlásával. A keresztény vallások szerint az egyéni halálkor a test elporlad, a lélek pedig az ember élete, a szeretetben való kiteljesedése alapján ítélet alá kerül, amely alapján eldől, hogy hol tartózkodik az utolsó ítéletig. A keresztény élet fontosságát és méltóságát hangsúlyozza az a tény, hogy csak egyszeri, nem ismétlődő, és nem javítható ki. Egyéni halálunk után már nincs lehetőség módosítani rajta. Az üdvözülés folyamatában Krisztus a bíró, az Ő élete és tanítása tart tükröt elénk, és a mérce alapján magunk ítéljük el magunkat. A lélek tartózkodhat a pokolban, a purgatóriumban, illetve kerülhet a mennyországba a világ végezetéig. A pokol az istentől elforduló élet következménye, a purgatórium a mennyország előszobája, de még szükséges az átmeneti állapot. A mennyország, Isten országa már itt a földön elkezdődik és azoké, akik Istennek tetsző életet élnek. A végidő, amelyben élünk elvezet a beteljesedéshez, amikor minden megigazul, a világ a benne élőkkel együtt. Az ember eredeti mivoltában, testben támad fel. Több egyházatya foglalkozott ezzel a kérdéssel, Origenész szerint abban a testben támadunk fel, amelyben egyetlen földi életünket is éltük. Természetesen a feltámadáskor nem csak az ember, de az egész teremtett világ megújul, minden a helyére kerül, nem lesz sem könny, sem szenvedés, sem fájdalom, sem betegség. Létezik-e örök halál? E kérdésben szélsőséges nézetek vannak: nem létezik örök kárhozat, hiszen az idők végén Isten mindent kiigazít, és Isten lesz minden a mindenben (pl. Origenész). Ugyanakkor Szent Ágoston szerint a pokolban hatalmas tömegek vannak, és igen kevesen jutnak a mennyországba. Az ezzel kapcsolatos ortodox vélemény a kettő között húzódik. Mindkettő lehetséges.

A zsidó ortodox vallásban, a túlvilági életre kevés utalás van. A halálkép inkább figyelmeztetés, ami megóvjaa az embert a rossztól. Figyelmezteti arra, hogy egyedül az isteni törvények betartása hoz áldást, és tartja meg a zsidó népet, és benne magát is. Nem a hit a legfontosabb, hanem a földi életben való boldogulás, a közösség érdekében végzett jó cselekedetek. Az ószövetségi könyvek nem foglalkoznak a halállal, az Isten törvényei szerinti helyes életre és cselekedetekre nevelnek. A halált elfogadják, nem mint büntetést, hanem mint pihenést, megnyugvást. A feltámadás gondolata először Ezekiel prófétánál jelenik meg (megelevenedő csontmező), hellenista hatásra. A keleti dualizmus hatására megjelenik a halhatatlan lélek gondolata. Csak a test pusztul el, a lélek tovább él. A korábbi felfogással ez ellentétes, már nem a földi élet a legfontosabb, megjelenik a megújult világban való feltámadás gondolata, ami kapcsolódik a Messiás eljövételének várásához. Eleinte a feltámadás csak a zsidó népre vonatkozik.

A judaizmus misztikus irányzata, a Kabbala szerint az ember feladata, hogy visszavezesse a Természetet az Istenhez. Legfőbb üzenet: „Benned a létra”, vagyis az életfa szférái minden emberben megvannak, rajtuk lépegetve visszajuthatunk a Földről az Égbe.

A zsidó hit szerint a következő túlvilági lehetőségek vannak: a rosszak számára a Gyehenna tüze, az átlagosak számára a Seol, az alvilág, gyakorlatilag egy tudatvesztett állapot, a jóknak Ábrahám kebele. Eddig egyedül Illés és Énok ragadtatott el a romolhatatlan mennybe. A Föld utolsó ítéletékor azonban mindenki feltámad ítéletre. A megújult világban már nem lesz halál. A zsidó hitvilágban is helyet kapott a reinkarnálódás. Erre akkor kerül sor, ha van még elintézendő dolog az életben, vagy vezeklés jelleggel, a poklot ki lehet váltani egy nehéz földi élettal is.

Az iszlám szerint egy az Isten, és Mohamed az Ő küldötte. Az ember alapvetően jó, és visszatérhet a mennybe, ha megtartja a Próféta előírásait. Az iszlám hit szerint is minden embernek van egy preexisztenciális, egy földi és egy posztexisztenciális léte. A földi élet után a test a sírba, a lélek, a köztes lét állapotába kerül. A próféták és a hit harcosai azonnal a „finom anyagi” Kertbe kerülnek, és itt élik át a köztes lét idejét. A gonoszok a „Tűzbe” jutnak, az átlagosok lelke egy sírszerű Kútba kerül. Itt is van utolsó ítélet, amikor a lelkek testeikkel együtt támadnak fel.

* * *

A mulandó ember az öröklétben. Keleti tanok a halál utáni létről. Létforgatag és megszabadulás (6)

Tunyoginé Nechay Veronika

A keleti tanításokkal kapcsolatban is beszélhetünk a keleti vallás exoterikus tanításairól, és a beavatottaknak szóló ezoterikus szintről. A keleti filozófiák elvetik az egyszeri teremtés és végítélet tanát, helyette a ciklikusságot helyezik előtérbe és folyamatos teremtés elvét vallják. A születés és halál váltják egymást, a halál nem más, mint egy másik létformába való születés. A halál folyamatában a legfontosabb a koncentrált tudatosság megőrzése, mert különben a folyamatot átélő könnyen megijedhet a tudatban felmerülő képektől, menekülni kezd, és bezuhanhat egy neki megfelelő anyaméhbe. Ezzel a földi lét újra kezdődhet.

Amíg a monoteista vallásokban kinyilatkoztatás van, addig a keleti tanításokban egy központi szellemi elv létezi, és ennek vannak alárendelve az Istenek is. A különféle vallásokban a szellemi tanítások két úton jutnak el az emberekhez:

1. A monteista vallások az isteni kinyilatkoztatás vallásai.
2. A keleti vallások és filozófiák az örök világtörvény vallásai Nincs vallásalapító, hanem örök igazság és tudás van. (Lao-ce, Konfuciusz, Buddha, stb)

A lét formái: a megnyilvánult lét, a halál pedig lappangó potencialitás.

A halál utáni lét objektív megközelítése, hogy mi történik a tudattal és a személyiséggel a halál folyamatában. Szubjektív megközelítésben viszont azt vizsgáljuk, mit érezhet a személy ebben a folyamatban. A halál folyamatában mindentől meg kell válnunk, még a személyiségünket alkotó „hordozó testeket” is ledobjuk magunkról.

A keleti és nyugati filozófiák között vannak ellentmondások, amelynek oka, hogy más a nézőpont. A nyugati gondolkodás racionális, még a feltámadást is anyagi testben képzelel el.

A legnagyobb keleti vallás, a hindu, amely szerint örök törvény van (Szanátana Dharma). Jellemzője a dogma mentesség, a tolerancia és a misszió-mentesség. A hinduk szerint a vallások között nincsenek ellentétek, mert azok magasabb szinten kiegyenlítődnek. Az újrászületések értelme, hogy a megszabadító bölcsesség-tudást az ember megszerezze, és ennek birtokában kiszabaduljon a szenvedés jellegű létforgatagból.

A hinduizmusban, akár a kereszténységben is központi helye van a szentháromságnak. Brahman, az Örökkévaló, megnyilvánulásában hármas: Brahmá, a teremtő, Visnu, az életet adó, formateremtő és fenntartó, Siva, az elpusztító és újrateremtő. A Szentháromság második személye, Visnu az, aki időnként testet ölt, megjelenik a földön, hogy tanítsa az embereket. Az idő, Brahmá életének folyama, ami ciklusokból áll. Brahmá egy napja

nappalból és éjszakából áll, élet csak Brahmá nappala alatt lehetséges. Ezután van világ vége, ami azonban csak egy világrendszert érint a sok közül: a földet, az alvilágot és a menny alsó részét. Ezután következik Brahmá éjszakája, amelynek végén új világ jön létre. A világkorszakok különböző jugákból állnak.

Jelentős védikus irányzatok: Nyája, logikai elmélet, Vaisésika, ismeretelmélet. kilenc szubsztanciát ismer, föld, víz, tűz, levegő, éter, tér, idő, lelkek összessége és az ehhez kapcsolódó atomi gondolat-szubsztancia. Jóga, meditáció gyakorlása, Szankhja és Védanta. Karma mimázsma: vallási rituálék.

A Szankhja rendszer dualisztikus. Szerinte a világ két tényezőből áll: szellemből (purusa) és anyagból (prakriti). A szellem, amely különálló, egyedi, de egynemű tudategységek összessége, erőit az anyagba árasztja, azután félreáll és szemléli összjátékukat, önmaga pedig változatlan marad. Az anyag a szellem erőit saját tulajdonságai, az ún. gunák segítségével veszi fel, s olyan világot hoz létre, amelyben az ok-okozat és a karma törvénye érvényesül. A gunák a szellem erőitől kapják az életet. A Szankhja szerint ugyanakkor nem a szellem cselekszik, hanem a gunák visznek mindent végbe. A Szankhja felfogása szerint tehát az Én, a szellem csak elindítója, és aztán szemlélője a világegyetem életének. Megszabadulás, a purusa elhatárolja magát ettől. Kulcsmondattal: „Az nem Te vagy”.

Látszólag ezzel homlokegyenest ellenkezik a másik irányzat, a Védanta. Szerinte az Én, a szellem, az Isten az egyetlen létező, a mindenben jelenvaló, a mindent cselekvő, a mindenütt tudatos. A világegyetemben mindenben benne van az Én, és semmi más nincs, csak az Isten. Az Én, a teremtés tartamára tudatos, tehát korlátozást, elkülönülést képzel, így áll elő az anyagi világ, amely ennél fogva csak látszat. Az Én egy, de ezt a határtalan egységet a teremtmények végtelen sokasága és változatossága fejezi ki. Minden teremtmény az Én egy darabja, hasonlóan a Szankhja rendszer purusáihoz, de azzal a különbséggel, hogy Ők nem csupán nézők, hanem részt vesznek a világegyetem életében, ami egyben az ő életük is. Kulcsmondattal: „Tat twam asi”(ez vagy Te).

A halál utána a maradandó, örökéletű Atman, a szubtilis testekkel együtt eltávozik a fizikai testből. Nem mindegy, hogy ez milyen tudatállapotban történik, koncentrált tudat esetén, a fejtetőn át. Teljes tudatosság azonnal a mennyei világok elérését teszi lehetővé. Egyébként a következő szakaszban aszemlelmi testről a szubtilis (érzelmi és gondolati) test is leválik. Minél anyagiasabb és durvább életet élt az eltávozott, annál több időt vesz igénybe ezek lebontása és feldolgozása. A személyiségben legjellemzőbbeket a szellem beépíti magába. Ezután következik a mennyei nyugalom, amelynek hossza az egyéniség magasabb rendű törekvéseitől függ. Ezután következik a karmikus hajlamoknak megfelelő újabb inkarnáció.

A taoizmus szerint az ég, a föld és az ember az egységes univerzum alkotórészei. Egymással kölcsönhatásban vannak, és működésüket törvény szabályozza. A tao önmagában nem tapasztalható, valójában az utat jelenti, amelyről nem lehet letérni. A tao a megnyilvánult

világ ősoka, amely a tao útját követte akkor is, amikor a látens pontencialitásból, a megnyilvánult létezés világába lépett.

Az univerzum úgy keletkezett, vagyis a nemlétből úgy lépett át a megnyilvánult létbe, hogy megbomlott benne az egység, és létrejött a kettőség. Ezt fejezi a jin és jang ellentétpár. Az ellentét azonban csak látszólagos, mivel a jin és jang továbbra is egységet alkot és kölcsönösen feltételezi egymást. Amikor az egyik eléri megjelenésének maximumát, már is megjelenik benne a másik oldal. A jin és jang elmélet szerint a hullámhegyet felváltja a hullámvölgy. a bölcs ezért nem bízza el magát a sikerben, és nem esik kétségbe a bajban. Tudja, hogy csak az történhet, aminek a tao törvénye szerint be kell következnie. (A kínai orákulum, a Ji Csing, hexagramokban ábrázza a jin és jang elemek változásait. Ezeket a változásokat nem természeti törvények írják elő, hanem a dolgok belső természetéből adódnak. Nem dogákat fejeznek ki, hanem hajlamokat, működéseket. Kimutatható, hogy a hexagramok jelentése megfelel a Jung féle archetípusoknak.) A jin-jang elméletből az is következik, hogy a tao rendjébe való beavatkozás ellentétes irányú visszahatást vált ki. Ha el akarunk érni valamit, jobb, ha az ellenkezőjét hagyjuk érvényre jutni először. Ha meg akarunk tartani valamit, először engedjük el, ha gyengíteni akarunk valamit, először erősítsük meg, stb. A vu vej olyan magatartás, amikor együtt haladunk a tao folyamával, és kerüljük annak menetébe való erőszakos beavatkozást. A vu vej, szelid cselekvés a legkisebb ellenállás irányában. A legtöbb zavart, bajt és szenvedést azok okozzák, akik mindenáron igyekeznek a világot megjavítani, tökéletesíteni. Lao-ce szerint a jó hadvezér nem harcias, a jó harcos nem haragos. Csuang-ce szerint az ember nem képes a zavaros vizet megtisztítani, de ha békén hagyja, az magától megtisztul.

A buddhista hagyomány szerint az élet tulajdonképpen egy folyamat, a valóság az, hogy csak keletkezés és elmúlás van. Nincs énünk, ami velünk azonos, nem létezik. Az élet és halál között nagy különbség nincs. Mindkettőnek vannak sajátosságai, de lényegileg nem különböznek egymástól.

A halál rávezet bennünket az életet átható egzisztenciális szenvedésre. Felismerjük a halál árnyékában a hétköznapi élet értelmetlenségét, és kialakulhat bennünk az a motiváció, hogy életeinket a halálon túlmutató értékekre fókuszáljuk. Ha felismerjük, hogy az életben nem lehet biztonságot találni, hogy minden csak átmeneti, akkor változtatni tudunk magunkon, és ez a halálon túl is hatni fog. Ha tudatosan gondolkozunk a halálról, akkor már lehet szakítani a tradicionális dolgokkal.

A különböző létállapotok (bardo) két nagy típusa, a relatív bardo (ilyen az ébrenlét, álom, haldoklás, fényteli dharmatá, kozmikus újjászületés). Az abszolút bardo két tapasztalás közötti csöndben jelenik meg, amikor a tudat nyugalomban van, és saját természetét éli. Ha ezt sikerül kibontakoztatni, megtaláljuk a megvilágosodást. Az abszolút bardo a tapasztalatok felett van. A tapasztalatok a tudatból formálódnak, és úgy jönnek létre, hogy a tudat áramlása megtörik, és képződik egy jelenség. A tudat tagolttá és differenciálttá válik. Nem valahonnan jönnek a tapasztalatok, hanem a tudat tartalma bomlik le. A halálban ezek a

megbomlások elmúlnak, felszámolódnak. A halál pillanatában a tudat tiszta fényessége felragyog. Ha ezt nem ismerjük fel, és nem egyesülünk vele, akkor szembekerülünk a dharmata fényes bardójával, amelynek négy szakasza van. Első, a világosság, a fény birodalma. Ragyogó fényjelenségek jönnek, olyan, mint a délibáb a mező felett. Ezek nem valóságosak, hanem a tudatban jelennek meg. Második szakasz, a békés és dühös istenek mandalái. Harmadik, a bölcsesség szakasza. Öt bölcsesség jelenik meg: a mindent átölelő tér, a tükörbölcsesség, egyenlősítő bölcsesség és a beteljesítő bölcsesség. A negyedik a spontán jelenlét, minden lehetőség megjelenik a bölcsességtől egészen az újjászületésig. Ebben a tudatállapotban tisztánlátó képesség van, látni lehet a múlt- és jövőndő életeteket, és látni lehet a hatféle létezés birodalmait. Nem biztos, hogy ezekkel a lehetőségekkel az eltávozott élni tud, úgyis mondhatjuk, hogy a megvilágosodás lehetősége adott, azonban a szokások és a beidegződések is csábítanak. A választás az eddig elért tökéletesedéstől függ.

Ha mindezt elmulasztottuk, a változás bardója következik. Ebben a tudatállapotban már ismét megjelennek azok a gondolati állapotok, amelyekhez, tudatlanság, vágy és harag kötődik. Ekkor azt képzelhetjük, hogy nem is haltunk meg, magányos, nyughatatlan bolyongásba kezdhetünk. Várakoznunk kell mindaddig, amíg jövőndő szüleinkkel meg nem teremtjük a karmikus kapcsolatot. Lehetséges egy újabb ítélezési jelenet is, amely nagyon hasonlít a HKÉ-ben tapasztaltakhoz. A lényeg az, hogy az ítékezés a saját tudatunkon belül megy végbe. Az ítéletben a cselekedeteinkben meghúzódó szándék számít, valamint hogy cselekedeteink, gondolataink, szavaink milyen hatást váltottak ki.

Ebben a bardóban is van lehetőség a szabadulásra. Ha a tudat erejével fel tudunk idézni egy Mestert, akkor áldásának ereje segítségével a tudatunk megszabadul, és a bölcsességtudat szférájába kerül. Az imádkozás hatása ebben a bardóban nagyon erős.

Mit tehetünk, hogy elkerüljük az újjászületést, avagy irányíthassuk azt? A legjobb módszer, ha az érzelmeket, vágyat, haragot megszüntetjük, és felismerjük, hogy a bardó-tapasztalatok közül egyik sem valóságos, Ha ezt felismerjük, és igaz, üres természetét a tudatba vessük, már akkor ez megóv az újraszületéstől.

Az újraszületéseket a karma határozza meg. A karma, ok és okozat összetartozása alapvető törvény a kozmoszban, tehát a térben és időben bontakozik ki. Csak ott van, ahol idő is létezik. A karma minden megnyilvánulás visszahatása (gondolat, beszéd, stb.). A karma sorssá vált tett. Gyakorlatilag a keleti és nyugati gondolkozásban is megtaláljuk, bár az exoterikus vallások nyugaton hivatalosan nem fogadják el. Ugyanakkor a monoteista szentírásokban is számos példát lehet találni arra, hogy az ok és okozat összetartozása mélyen benne van a kinyilatkoztatásokban és az emberi gondolkozásban egyaránt. Krisztus előtt, a törvény világában a szemet szemért elv uralkodott, a karma feloldása askézis által volt lehetséges. Krisztus után a kegyelem világa köszöntött be, a megbocsátás lett lényeges, vagyis a karmát a szeretet által lehet legyőzni. Nagyon lényeges, hogy karma nem büntet, és nem szünteti meg a szabadságot, csupán azokat a kereteket jelöli ki, amelyben kibontakozni lehet. Egyben a fejlődés egy nagyon fontos eszköze. A karma legyőzése, a karmacsírák

megszüntetése szellemi gyakorlatok útján lehetséges: ima, meditáció, böjt, szellemi tanulmányok, stb.

Az ember feladata itt a földön a bölcsesség, a szeretet és a szabadság kibontakoztatása. A hosszú újraszületések folyamatában sorsunkat tudatosan is formálhatjuk, ha ismerjük a karma-teremtés folyamatát. A fejlődés lerövidíthető, ha az ember életében kitartóan egy eszmét szolgáló mentálképeket hoz létre, függetlenül attól, hogy megvalósításához a jelenlegi életében még nem rendelkezik elegendő képességgel és erővel. Halála után az alsóbb testeitől megszabadult lélek a devachánban olyan hosszú időt tölt, amely tisztaságuknál fogva arányban van az ide bevihető mentálképek gazdagságával. Itt történik meg a földön szerzett tapasztalatoknak bedolgozása a lélekbe. Például, az ember sok mentálképet alkotott tudásvágyból és magasztos gondolatokból az életben, miután alsóbb testeit elveszti és bekerül a devachánba, ezeken a mentálképeken dolgozik, és képességgé fejleszti őket. Így a lélek a következő újjászületésben a korábbinál magasabb mentálszervezettel tér vissza. Úgy is mondhatjuk, hogy az egyik élet vágya és törekvése, egy másik életben képességgé válik, és a keresztülvitel akarata a véghezvitel képességévé válik. A tapasztalatok mentálképeiből, és főleg azokból, amelyek arra tanítanak bennünket, hogy a szenvedést a törvények nemismerése okozza, születik meg és fejlődik a lelkiismeret. Az ilyen tapasztalatok arra tanítanak, hogy a törvényellenes örömök keresése a fájdalom forrása, és az új földi életben a lelkiismeret már megóvja a lelket az ilyen cselekedettől. A teozófia tanítása szerint az aspirációk és vágyak képességekké válnak, az ismételt gondolatok hajlamokká, a cselekvés akarata cselekvéssé, a tapasztalatok bölcsességgé, a fájdalmas tapasztalatok lelkiismeretté.

A karma mindig visszahoz bennünket az újraszületések és halálok világába, a jó karma ugyan úgy, mint a rossz. Mégis hogyan szabadulhatunk meg a karmától, ha az ember minden tette, gondolata és érzései újra és újra karmát teremtenek? A megoldást a Bhagavad Gitában találjuk meg, amely szerint nem a cselekvésben, hanem a vágyban, nem a tettben, hanem a tett gyümölcseihez való ragaszkodásban rejlik a cselekedet kötőereje. Ha bármit teszünk azzal a vágygal, hogy annak gyümölcseit élvezzük, akkor ezt meg is kapjuk. Minden okhoz hozzá van kapcsolva az okozat, és a vágy köti ezeket össze. Ha a vágyat el tudjuk égetni a kapocs megszűnik, és a lélek felszabadul. Így az ember cselekedete áldozattá válik, mert arra törekszik, hogy az isteni akarral együttműködve az egyetemes fejlődésért dolgozzon. A tett gyümölcseit örömmel adja át másoknak. „Kinek tette az érdekek mocskától távol áll, kinek munkája elég a bölcsesség tűzében, bölcsnek mondják azt a bölcsök” (Bhagavad Gita). Ezt nevezik a tétlenség tevékenységének.

* * *

Sámánok, főpapok, varázslók. Halottkultusz, beavatások, rítusok a hagyományokban és népszokásokban (7)

Tunyoginé Nechay Veronika

A saját Mesterem, én magam vagyok, hallottuk az előadásban. Ezt könnyen beláthatjuk, ha figyelembe vesszük a hagyományok és a vallások tanításait. A monoteista vallások szerint Isten belénk lehelte az élet leheletét, így lettünk élő lélekké. Így lettünk Isten képmása, Istenhez hasonló. A keleti bölcsélet szerint a forma világban az Egy, számtalan alakban nyilvánul meg, az Egynek részei vagyunk, de nem vagyunk egylényegűek Vele. Hordozzuk igazi arcunkat, egyéniségünket, amelynek szavára, mint a Mesterére hallgathatunk. Ha mégis akadnak Tanítók, arról ismerhetők meg, hogy nem adnak kész recepteket, hanem legfeljebb abban segítenek, hogy megtaláljuk a saját utunkat.

Tibet nagy Mesterei, illetve szentjei történetét ismerve tudjuk, hogy voltak olyan mesterek is, akik egy-egy tanítványt vezettek rá a helyes útra. Megemlíthetjük Milarepa történetét. Gazdag kereskedő családból származott, de apja halála után nevelése a nagybátyja kezébe került, aki szolgaként bánt vele. Milarepa kitanulta a mágia mesterségét, és tudását arra használta fel, hogy nagybátyja egész családjától megszabaduljon. Ezzel a fekete mágiát jelentő tudással nem elégedett meg, hanem Mestert keresett magának, így talált rá Marpára, akinek tanítványa lett. Ez azonban nem azt jelentette, hogy könyveket olvasott és dolgozatokat írt, hanem olyan feladatokat kapott Marpától, amelyek azt szolgálták, hogy megbűnhődjön és vezekeljen a fekete mágia használata miatt. Négy házat kellett felépítenie, és tökéletesen lerombolnia úgy, hogy még az építkezésre használt köveket is oda kellett visszavinnie, ahonnan elhozta őket. Csak ezek után kapta meg a Mestertől a beavatást. Ezután egy barlangba költözött, itt él évtizedekig, csalánnal táplálkozott és a ruha is lefoszlott róla. Csak akkor lépett át a határon túlra, amikor a lét minden szenvedését kimerítette. Olyan erőre tett szert, hogy repülni tudott, fel tudott szállni az égbe az istenekhez, Testét tűzzé és vízzé tudta változtatni. Végül úgy halt meg, hogy megmérgezték. Megtehetette volna, hogy hatástalanítsa a mérget, de akkor ismét a fekete mágiához nyúlt volna. Milarepa élete is azt tanítja nekünk, hogy a szenvedés nem értelmetlen. A szenvedés arra jó, hogy magasabbra, a teljes létre emeljen fel. Csak, aki a neki szánt részt maradéktalanul végigszenvedi, mint Milarepa, léphet be az isteni életbe.

Tibet nemcsak a nagy Mesterek, de a sámánok és mágusok földje is. A sámán közbenjár az alsó és felső világok között. Aktív, utazik a különféle világokba, és ott az egész közösséget érintő nagy kérdésekben és ügyekben közbenjár. A mágusok szintén a magasabb világokból való igazságot, értéket teremtik meg, de nem utazik, hanem itt a fizikai világban különféle szertartások, rítusok és a gondolatok által valósítják meg ezt. A sámánok nem saját akaratukból vállalják ezt a tevékenységet, hanem kiválasztják őket erre a feladatra. Kiválasztottságukat különféle jelek kísérik, legtöbbször valamilyen betegség.

Magasabb tudatállapotban utazik a szellemvilágba, kapcsolatot tart az ősökkel is. a szellemvilágokba van, és a tudatló utazás, a különféle tudatállapotok elérése, csakúgy lehetséges, hogy a tudat más síkokon is egzisztál. mindezt felismerve magyarázható az is, hogy a halál-közeli élményben tapasztalja a sze, hall és lát az ember, miközben az erre való szervezete, az agy működése már leállt.

A magyarok vallása a Kr. előtti időkben valószínűleg kapcsolatban volt mind a sámánizmussal, mint pedig a mágikus vallással. A magyarság olyan helyről származik, ahol ezekkel őseink kapcsolatban állhattak. Valószínűleg a magyar törzs más népek számára papi teendőket látott el, és a mágikus vallás követője volt. Később, indiai harcosok, Zarahusztra képviselői veszik át ezt a tevékenységet a magyar törzstől. Sok magyar népszokás (fehér ló áldozása) megtalálható az indiai és perzsa hagyományokban is. Miért volt a zarahusztriánusi reform? Ők már nem mágusok, nem varázsolnak. A mágusok vallása alapvetően a négy elem tiszteletére épült. A párszik már csak a tüzet tisztelik. Tűz templomokat építenek, 2000 éves tűz ég a párszi templomokban!

A magyar lélekben igen erősek voltak a mágikus hagyományok, a szent istváni kereszténységre való áttérés nagy ellenállásba ütközött. Bár abban a helyzetben a kereszténység felvétele szükségszerűség volt, a mágikus vallás miatt nehéz volt az átállás. A magyarok másképpen gondolkodtak (pl. ciklikus létszemlélet volt jellemző rájuk), aminek oka a néplélekben rejlik.

A ciklikus létszemléletben a halált, amely öntudatvesztés, az elme szétesése, újraszületés követ. Mi szabályozzuk a jövőnket, az ártással okozott károkat az okozónak is el kell szenvednie. Minden a négy elemből van, és a tudat fogja össze az elemeket. A halállal a tudat irányítása megszűnik, szétesnek, majd egy új kezdet alakul ki. Nincsenek irányítók, mi magunk határozzuk meg életeink minőségét.

* * *

A nagy Életkör. Krízisek és ünnepek: bölcsőtől a koporsóig. Halál a művészetekben (8)

Tunyoginé Nechay Veronika

Az emberi élet két legnagyobb fordulója a kezdet (születés) és a vég (halál), amelyeket csakis a spiritualitás szintjére emelve közelíthetünk meg. Természetesen biológiailag a tudomány már szinte mindent feltárt, de a születés és a halál folyamatában szerzett tapasztalatok, lejátszódó változások, egyéni érzületek feltárása még várat magára, hiszen ezek a tényezők általában nem tárgyai a tudományos vizsgálatoknak. Ezek nélkül pedig a lét misztériumának megismerése sem lehetséges. A születés milyenségétől függő tapasztalatok egy életen át nyomot hagyhatnak az emberben, kihatnak egész életére. Ugyanígy a csecsemőként szerzett tapasztalatok (nem jött válasz a sírásra, nem volt elegendő érintés, melegség). A halálra, mint egy nagy változásra szintén készülni kell úgy, hogy az élet utolsó szakaszának feladatait bevégezzük. Ebben a szakaszban nagyon fontos a visszahúzódás, saját belső központunk megkeresése, az életben még hátralévő dolgok elsimítása. A befelé fordulással már az életben elkezdődhet az aktuális élet tapasztalatainak a feldolgozása és transzformációja.

A Nap látszólagos éves pályáján jelentős pontok figyelhetők meg (tavaszi-, őszi nap-éj egyenlőség, téli- és nyári napforduló), amelyekhez jelentős, szakrális, szinte minden vallásban fellelhető ünnepkör kapcsolódik. Naprendszerünk középpontja a Nap, amely fizikai megjelenése a Napistennek, Logosznak. Tevékenységéről, szellemiségéről, amely áthatja egész naprendszerünket a napistenhez kapcsolódó mitológiák szólnak. A mítosz sokkal valószínűbb, mint a történelem, mert ez utóbbi csak az árnyékok történetét mondja el, miközben a mítosz az árnyékokat kivetítő szubsztanciák lényegéről beszél. Vannak magasabb létsíkokról származó alapelvek (amint fent, úgy lent), amelyek szerint naprendszerünk felépül, és vannak bizonyos lények, akik az alapelvek megvalósítói. A mítoszok a fizikai világban megjelenő árnyjátékokat kivetítő szubsztanciák és lények mozgásáról számolnak be, a szimbólumuk segítségével. Egy adott szimbólumot arra használunk, hogy egy bizonyos dolgot, jelen esetben, egy magasabb szintű igazságot, eseményt kifejezzen. Minden szimbólumnak van egy fő jelentése és vannak ehhez kapcsolódó mellékjelentései. A Nap, a Logosz szimbóluma, de jelentheti a Logosz egy inkarnációját is. Mindazok, akiket ezzel a szimbólummal jelölnek, rendelkeznek bizonyos jellemzőkkel, azonos helyzetekbe kerülnek, és bizonyos tevékenységet végeznek földi életük során. A Nap, a Logosz fizikai teste, éves pályája a Logosz tevékenységét jelöli, Minden Logosz küldötte élettörténetében azonosságok figyelhetők meg. A Nap-mítosz tehát egy olyan történet, amely a Logosz, az Ige tevékenységét jelenti a kozmoszban, és ehhez kapcsolódik egy olyan valaki története, aki a Logosz küldötte. A téli és nyári napforduló közé esik a küldött története: a születés, a halál, majd a halál legyőzésével a mennybe való távozás. A mítosz szorosan kapcsolódik a misztériumokhoz, mert ez utóbbi képekben mutatja be a magasabb világok eseményeit.

A nap-isten mindig a téli napfordulón születik, amikor a Szűz jegye a horizont fölé emelkedik. Innen ered a szűztől születés. A legnagyobb sötétség idején ezer veszélyek között kell megmaradnia a Logosz küldöttének, de majd elérkezik a tavaszi napforduló, az átfordulás ideje, a keresztre feszítés, amelynek ideje évenként változik. (A halál időpontját a Nap és Hold viszonylagos helyzetéből számítják ki). Ezután feltámad, felemelkedik a mennyekbe, megérleli a gabonát és a gyümölcsöt, majd saját életét adja ezekhez a táplálékokhoz, és azokon keresztül táplálja az embereket is. Ezek a Napisten főbb eseményei és jellegzetességei, amelyek megfigyelhetők Osiris és Isis, Krisztus, de akár Buddha életében is. A Nap-mitosz hőséneke történetéhez kapcsolódnak a legfontosabb ünnepek, és misztériumjátékok, amelyekben való részvétel, és a Logosz szellemével való azonosulás segíti az embert a spiritualitásban való előrehaladásban, és a fizikai, anyagi léten túli finomabb régiók majdani elérésében.

A mindennapok lehatárolják az embert, egy feladatra összpontosítják. Az ünnep mindig kiemel ebből a lehatároltságból, és az élet valódi értelmével, céljával való azonosulást segíti elő. Az ünnepnek mindig van azonban egy közösségi vonatkozása is mind az égi, mind pedig a földi világgal. „Az ünnepről általában két mozzanatot emelnek ki, hogy a hétköznapi értelme itt lepleződik le, s hogy a légkör isteni jelenléttel telik meg. De a hétköznapi értelme azért nyílik meg, és a légkör azért telik meg isteni jelenléttel, mert az isteni léttel való közösség itt teljesül. Ezt a teljesülést az áldozat teszi lehetővé. Ha az áldozat nem lenne, az isteni lét az ember számára be lenne zárva. Az áldozat pedig nem egyéb, mint a külön, egyéni magányos emberi Én levetése. Amikor az ember egyéni Énje megsemmisül, az áldozat percében, az út az isteni létbe szabaddá válik”(Hamvas Béla: Ünnep és közösség).

A szakrális, isteni léttel közösséget építő ünnepeken kívül az egyéni ember életének is vannak jelentős fordulópontjai vannak. Életünk állomásait többek között az asztrológia, az asztrológiai szimbólumok igen szemléletesen mutatják be. Egy megnyilvánult élet szakaszai egy körben helyezkednek el, aminek nincs kezdeti és végpontja, és így jól kifejezi az élet és halál összetartozását és az öröklétet. A horoszkópban elhelyezkedő bolygók (Nap, Hold, Merkúr, Vénusz, Mars, Jupiter Szaturnusz, Uránusz, Neptunusz és Plútó) egy-egy archetípust szimbolizálnak. Közülük a Szaturnusz, melyet leginkább sorsbolygónak tartanak, az életkörön áthalad, és a születési képletben való elhelyezkedéséhez képest harmonikus, vagy terhelő fényszöveget alkot. A házhelyzetnek megfelelően ezek az állások feladatokat, kihívásokat vagy éppen kríziseket jelölnek életünkben. A Szaturnusz huszonkilenc és fél év alatt járja be az életkört, és tér vissza az eredeti, képletünkben a születéskor elfoglalt helyére.

Az első hét év leteltével alakul ki a Szaturnusz első negatív kvadrátja a születési helyzethez képest. Ez az időszak egyébként a Hold uralma alatt áll, amely szimbolizálja az anyához való szoros kötődést, az otthonnal kapcsolatos tapasztalatokat és érzelmeket. Erről a korszakról sokat elárul a Hold és Szaturnusz helyzete a születési képletben. A Szaturnusz első kvadrátja kb. az iskoláskorra alakul ki, amikor a fejlődő egónak alkalmazkodnia kell a nagyobb közösséghez. Tízéves kor körül alakul ki a Szaturnusz trigonja a születési képletben elfoglalt

helyzethez képest. A gyerekek ilyenkor találják meg azokat a kreatív csatornákat (tánc, sport, zene, stb.), amelyekhez egyre mélyülő elhivatottságot érezhetnek. Ez az önfejlesztés és öntudatosodás időszaka. A 14-21. kor a Szaturnusz közeledése a születés kori helyzet oppozíciójához, amely hatalmas feszültséggel jár, és rendszerint a tekintély-személyekkel való konfrontációban vezetődik le. Ilyenkor a gyermek nem ismeri a lehetetlent, és mindenképpen bizonyítani akarja, hogy minden lehetséges. A Szaturnusz második kvadrátja 21 éves kortól az első visszatérésig tart (29. év). Régen már 21 évesen felnőttek minősítették a gyerekeket, de az életfilozófia még csak ebben az időszakban áll össze a fiatalban. Azt lehet mondani, hogy a személyiség az első Szaturnusz-visszatérésre, tehát 29 éves kor körül szilárdul meg. Kialakul az ego önazonossága, és a perszóna is megszilárdul, a külvilág pedig, mint egy meghódítani való birodalom áll az ifjú előtt. 29-36 éves korban a Szaturnusz az együttállásból a második kvadrátba megy át. Ez, az anyáról való végleges leválás és a teljes önállósodás időszaka. A szülőktől kapott értékekből csak azokat tartja meg az ember, amelyek a saját célokkal és a saját értékrendszerrel összeilleszthetők. Tehát a Szaturnusz tranzitjai kríziseket lázadásokat hoznak, amelyek újra és újra az ego és a perszóna átalakítására ösztönöznek bennünket, ezáltal elősegítve az individualizációs folyamatot. A Szaturnusz második együttállása a születési képletben elfoglalt helyzetéhez viszonyítva az 59. év körül következik be. Az individualizációs folyamat ekkor teljesezhet be, vagyis amikor már összegyűjtöttük és integráltuk mindazokat a képességeket és tulajdonságokat, amelyek által tényleg azonosnak érezhetjük magunkat önmagunkkal. Az öregséghez való hozzáállástól függően ez valóban egy felszabadító folyamat kezdete lehet. Az áthaladás rítusának megélése igen fontos, mert az ember ilyenkor lép életének talán legfontosabb szakaszába. sok kiemelkedő személyiség, pl. Jung, Gandhi, Picasso, stb. legkiemelkedőbb műveiket a Szaturnusz második visszatérése után alkotta.

* * * * *